

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України Чернявського Сергія Сергійовича на дисертацію Стрілецької Оксани Василівни «Принцип змагальності в кримінальному процесі: стан, проблеми реалізації, перспективи вдосконалення», подану на здобуття ступеня доктора філософії галузі знань зі спеціальності 081 Право

Вивчення тексту поданої на захист дисертації та наукових праць її автора – Стрілецької Оксани Василівни, опублікованих за темою дисертації, дає підстави зробити такі висновки.

Ступінь актуальності обраної теми

Необхідною умовою розвитку державності є наявність таких інститутів і регуляторів, які виконують функції соціальних орієнтирів, що відтворюють закономірності суспільного життя. Концентрований вираз вимог суспільної моралі, що відповідає певному періоду розвитку держави, міститься у принципах – приписах вищого ступеня нормативності, що відображають напрями соціальної орієнтації суспільства. Розширення змагальних засад – основний шлях реформування вітчизняного кримінального процесу. Це означає, що головним завданням, яке стоїть перед законодавцем у сфері реформування кримінального процесу, є послідовне закріплення та реалізація засад змагальної моделі кримінального процесу, що відповідає сучасному рівню суспільного розвитку. Проте проблемна процесуальна ситуація у вітчизняному кримінальному процесі виникла внаслідок неналежної правової регламентації принципу змагальності, розв'язати яку у звичайний спосіб – шляхом застосування конкретної норми закону, виходячи з її буквального тлумачення, без порушення прав та інтересів сторін – неможливо.

За таких умов якісне й ефективне вирішення задач кримінального судочинства обумовлено цілим рядом факторів, серед яких важливе значення має рівень теоретичного аналізу основних положень діяльності по розслідуванню і судовому розгляду кримінальних проваджень. До числа яких відносяться і принципи кримінального процесу. Оскільки вдосконалення законодавства правової держави, насичення його демократичними елементами, врахування міжнародного досвіду, а також розвиток теорії кримінального процесу мають безпосередній вплив на становлення основ кримінального судочинства.

Кримінальний процесуальний кодекс, сьогодні, цілком віддзеркалює домінуючі ідейні уявлення щодо сутності кримінального процесу як засобу вирішення кримінально-правового конфлікту, унаочнює основні напрями кримінальної процесуальної політики, відповідає європейським стандартам

прав і свобод людини. Принцип змагальності – загальнопроцесуальний принцип, на основі якого має будуватися вся процесуальна діяльність слідства, прокуратури і суду. Цей принцип означає відокремлення найважливіших кримінально-процесуальних функцій обвинувачення і захисту від функції правосуддя, їх розмежування між собою. Проблема змагальності в кримінальному процесі – одна з найактуальніших, проте в юридичній літературі вона практично не вирішена і не висвітлена. Опосередковано її розглядали лише під час вивчення інших проблем: контролем за досудовим розслідуванням, становленням інституту суду присяжних, диференціацією форм кримінального процесу, процесуальних прав та обов'язків сторін процесу тощо. Принцип змагальності зазвичай розглядається лише в контексті інших принципів кримінального процесу, без глибокого аналізу складових його елементів, механізму реалізації та процесуальних гарантій. Ці обставини зумовлюють необхідність ретельного вивчення стану, проблем реалізації та перспектив вдосконалення принципу змагальності в кримінальному процесі. Водночас важливо якісно й ефективно оновити кримінально-процесуальні норми, пов'язані з реалізацією принципу змагальності.

Відсутність сучасних комплексних теоретичних розробок щодо виокремлення особливостей прояву принципу змагальності, а також пов'язаних із ними питань, що стосуються пошуку механізму практичної реалізації цього принципу, свідчать про актуальність теми дисертаційного дослідження.

Отже, обрана тема дисертації О.В. Стрілецької на здобуття третього рівня вищої освіти – ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» є своєчасною, враховуючи, що Україна намагається досягти в кримінальному процесі європейських стандартів.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача

Науковий рівень дисертаційного дослідження та наукових публікацій О. В. Стрілецької відповідає вимогам, що висуваються до робіт на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право.

Робота виконана у Державному податковому університеті виконана відповідно до Плану заходів із виконання обов'язків та зобов'язань України, що впливають з її членства в Раді Європи, затвердженого Указом Президента України від 12.01.2011 р. № 24/2011; Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки, схваленої Указом Президента України від 11.06.2021 р. № 231/2021; Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015; Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 24.03.2021 р. № 119/2021; Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2023 року, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 09.05.2023 р. № 463.

Основні наукові положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено у 9 публікаціях, серед яких: 4 статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 4 тез доповідей на науково-практичних

конференціях та 1 публікація, яка додатково відображає результати дослідження. Вони відображають наукову новизну обраної О. В. Стрілецькою теми.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях

Наукова новизна роботи полягає у здійсненні автором наукового аналізу комплексу теоретичних і практичних питань сучасної реалізації принципу змагальності в кримінальному процесі. У дисертації визначено поняття і сутність реалізації зазначеного принципу в кримінальному процесі з урахуванням специфіки процесуальних повноважень сторін; досліджено етапи становлення і розвитку даного принципу; виявлені закономірності, які виникають при реалізації принципу змагальності на різних стадіях кримінального процесу. Крім того, в роботі виявлені та проаналізовані проблеми виконання учасниками кримінального процесу своїх функцій на стадії досудового розслідування з урахуванням дії принципу змагальності, виділені прогалини кримінального процесуального законодавства щодо забезпечення реалізації принципу змагальності сторін в кримінальному процесі, сформульовані конкретні пропозиції щодо вдосконалення норм КПК України.

Ознайомлення зі змістом дисертації здобувача дозволяє стверджувати, що визначена у вступі мета успішно досягнута, а окреслені завдання виконані. Це знайшло відображення в основних положеннях роботи, які сформульовані автором особисто і характеризуються певною науковою новизною.

Новизна дисертації виявляється як у самому підході до досліджуваних проблем, так і у запропонованому способі розв'язання конкретних питань теми.

Характеризуючи наукову новизну дослідження слід зазначити, що дисертація є ґрунтовним дослідженням, присвяченим стану, проблемам реалізації та перспективам вдосконалення принципу змагальності в кримінальному процесі, що виконане на основі чинних норм законодавства та актуальної правозастосовної практики.

З урахуванням проблемних питань, висвітлених у дисертації, задля поглиблення реалізації принципу змагальності в кримінальному процесі запропоновано, автором запропоновано: передбачити, що під час розгляду скарги на рішення, дій чи бездіяльність слідчого, прокурора участь в процесі оскарження повинні брати всі зацікавлені сторони; закріпити в КПК України форму протоколу для фіксації стороною захисту результатів опитування осіб; передбачити відповідальність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб за невиконання клопотань сторони захисту щодо надання необхідних речей та документів; доповнити КПК України правилом, поклавши на слідчого, прокурора обов'язок своєчасно повідомити захисника про час і місце проведення слідчої (розшукової) дії, в якій він має право взяти участь; наділити адвоката правом на формування досьє адвоката, складання «висновку захисника» (захисного акту) та направлення їх до суду разом із обвинувальним актом сторони обвинувачення; доповнити КПК України нормою, наступного

змісту: «сторона обвинувачення має право під час судового розгляду ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу»; поширити обов'язкову участь захисника на кримінальні провадження щодо тяжких злочинів; доповнити КПК України нормою, передбачивши обов'язкову участь захисника в рамках апеляційного оскарження з використанням відеоконференції, незалежно від бажання підозрюваного, обвинуваченого, засудженого; наділити засудженого, який утримується під вартою та бере участь у суді другої інстанції за допомогою системи відеоконференції, правом на конфіденційність консультації із захисником, а також закріпити обов'язкове надання такому засудженому захисника, який представлятиме його інтереси в залі суду; доповнити КПК України правилом, обов'язкової участі в розгляді апеляційної скарги сторони, що ініціювала апеляційне оскарження; наділити правом останнього слова особу, яка заперечує проти задоволення апеляційної скарги.

Автор прийшов до висновку, що в межах подальшого підвищення ефективності функціонування принципу змагальності в кримінальному процесі вирішення потребують наступні організаційні аспекти: невідповідність чисельності прокурорів тим цілям, які поставила перед ними кримінальна процесуальна реформа. Запропоновано переглянути існуюче обмеження на штатну чисельність прокурорів в органах прокуратури в бік їх збільшення в межах визначеної чисельності працівників органів прокуратури; невідповідність чисельності адвокатів поставленим перед інститутом адвокатури цілям. Запропоновано: запровадити спрощені правила щодо прийняття в адвокатуру студентів профільних закладів вищої освіти, яким після проходження навчання буде забезпечено можливість стати помічниками діючих адвокатів під керівництвом Національної асоціації адвокатів України; заохочувати адвокатів, які беруть до себе в якості помічників «вчорашніх» випускників зі списку закладів вищої освіти, з якими співпрацює Національна асоціація адвокатів України; мала чисельності адвокатів в системі безоплатної правової/правничої допомоги. Запропоновано: переглянути суми виплат адвокатам, які надають правничу допомогу в системі безоплатної правової/правничої допомоги. з тим, щоб були враховані реальні витрати часу адвокатом, і оплаті підлягали усі види виконаної ним роботи; дозволити адвокатам надавати безоплатну вторинну правову допомогу без будь-яких конкурсів, додаткових тестувань та перевірок; фінансування адвокатів в системі безоплатної правової/правничої допомоги. виключно за рахунок держави. Запропоновано заснувати організацію, яка буде: створена державою, але функціонуватиме незалежно під управлінням Національної асоціації адвокатів України; отримуватиме фінансування від держави, а також від спонсорів, донорів і меценатів тощо; «співпраця» адвокатів за призначенням зі слідчими та прокурорами. Запропоновано: реформувати механізм здійснення захисту за призначенням; сприяти підвищенню професійної етики та відповідальності адвокатів; пасивна роль Верховного Суду щодо контролю за функціонуванням принципу змагальності в кримінальному процесі. Запропоновано: запровадити комплексний моніторинг роботи слідчих суддів та загальної судової практики,

особливо стосовно судів першої інстанції щодо фактичного застосування принципу змагальності слідчими суддями та судом; при виявленні системних спотворень принципу змагальності їх слід включати до узагальнення судової практики; винести питання забезпечення змагальності в кримінальному судочинстві до спеціальної ухвали Пленуму Верховного Суду.

Загалом ступінь наукової новизни дисертаційного дослідження, обґрунтованість наведених у ньому положень, висновків та рекомендацій відповідає вимогам до наукових досліджень на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Сформульовані положення дисертації О.В. Стрілецької є обґрунтованими, а висновки і рекомендації є самостійними логічними й закономірними. Зміст дисертаційної роботи охоплює всі ключові аспекти задекларованої теми дослідження. Достатній рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність насамперед забезпечені:

- професійним вирішенням здобувачем низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження, та адекватністю структурно-логічної схеми дослідження визначеній меті: кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його;

- використанням широкої джерельної бази за темою дисертації і достатнім масивом статистичних і аналітичних даних (список використаної літератури включає 171 джерело);

- відповідністю предметної спрямованості дисертаційного дослідження спеціальності 081 «Право»;

- достатньою кількістю напрямів з апробації отриманих результатів на науково-практичних конференціях.

Належний ступень наукової обґрунтованості результатів дослідження забезпечено завдяки успішному розв'язанню поставлених наукових завдань та правильному оволодінню здобувачем методології наукової діяльності. Йдеться про використання здобувачем системи загальнонаукових та спеціально-юридичних методів пізнання, застосування яких дозволило отримати достовірні й об'єктивні результати дослідження.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

При дослідженні проблематики правового регулювання та реалізація принципу змагальності в кримінальному процесі автором використовувалися як загальнонаукові методи пізнання, так і спеціальні методи пізнання. Загальнонаукові методи пізнання сприяли створенню цілісного уявлення про досліджуване явище. Діалектичний підхід дав змогу всебічно та об'єктивно розглянути принцип змагальності, його теоретичну модель у юридичній науці. Всебічність дослідження ролі та призначення принципу змагальності в

кримінальному процесі можлива лише на основі системно-функціонального підходу, суть якого полягає, по-перше, у тому, що всі правові явища необхідно досліджувати в їхньому системному та нерозривному зв'язку; по-друге, у їхній взаємодії та взаємовпливі. При розгляді окремих питань у роботі застосовувалися: історичний метод використовувався при дослідженні історії становлення принципу змагальності в кримінальному процесі; логічний метод сприяв формуванню сутності та змісті принципу змагальності, виокремленню елементів зазначеного принципу та виявленню його особливостей на різних стадіях кримінального процесу; формально-юридичний метод використовувався під час вивчення нормативно-правового матеріалу та його тлумачення; порівняльно-правовий метод використовувався під час зіставлення норм, що закріплюють реалізацію принципу змагальності в правових системах країн як англосаксонської правової сім'ї (системи загального права), так і романо-германської; інформаційно-аналітичний метод – при аналізі та узагальненні емпіричних матеріалів та матеріалів періодичних видань; структурний метод допоміг виробити практичні рекомендації щодо вдосконалення норм, які регламентують зміст і реалізацію принципу змагальності в кримінальному процесі; метод моделювання сприяв розробці організаційних аспектів вдосконалення реалізації принципу змагальності в кримінальному процесі.

Для забезпечення достовірності результатів використовувались збалансовані методи аналізу та синтезу як теоретичних, так і практичних даних. Зазначене зумовило глибоку роботу з узагальнення теоретичної інформації та її подальшого застосування для інтерпретації даних, отриманих під час проведених практичних спостережень. Такий підхід гарантував високий ступінь надійності та об'єктивності висновків отриманих в ході дослідження. Ключовим аспектом тут є використання апробованих положень кримінального процесу в якості основи методології, що забезпечило глибоке розуміння проблематики принципу змагальності в кримінальному процесі. Важливим елементом роботи стало поєднання різноманітних методик дослідження, включно з аналітичними та синтетичними підходами, що не тільки дало змогу всебічно розглянути різноманітні теоретичні сили та практичні матеріали, а також сприяло підвищенню точності та обґрунтованості отриманих результатів.

Нормативну базу дисертаційного дослідження становлять Конституція України, Кримінальний процесуальний кодекс України, Закон України «Про прокуратуру», Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», правові акти Італії та ін. зарубіжних країн, міжнародні правові акти, законодавство УРСР і СРСР, що втратило чинність. Водночас автор виходив із того, що норми законодавства, як такого, що втратило чинність, так і чинного, зокрема, КПК України 2012 року, не є і не можуть бути єдиним і беззаперечним доказом обґрунтованості того чи іншого доводу, тієї чи іншої правової позиції щодо неоднозначних питань, які аналізуються в роботі. Аналіз положень Конституції України, КПК України, інших правових актів, наведених в роботі, має на меті лише ілюстрацію різних підходів законодавця до теми дисертаційного дослідження, різного розуміння того, наскільки послідовно і

повно належить реалізовувати принцип змагальності у вітчизняному кримінальному процесі.

Проведене дослідження дозволило автору вирішити низку теоретичних та практичних проблем реалізації принципу змагальності в кримінальному процесі.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Отримані результати розширюють і доповнюють теоретичні та наукові аспекти дослідження проблемних питань кримінального процесу, а теоретичні положення, пропозиції, висновки та практичні рекомендації, сформульовані в дисертації, можуть бути використані у науково-дослідній сфері, зокрема як підґрунтя для подальших досліджень і вирішення теоретичних питань, пов'язаних з удосконаленням та розширенням змагальних начал в кримінальному процесі.

Також результати дослідження можуть бути використані під час проведення різних форм занять зі студентами та курсантами різноманітних форм навчання за дисциплінами «Кримінальний процес» і «Судові та правоохоронні органи України».

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні положення, висновки та пропозиції, викладені в дисертації, становлять науково-теоретичний та практичний інтерес і можуть бути використані у: законотворчій діяльності – для вдосконалення норм кримінального процесуального законодавства, що регламентує повноваження сторін кримінального процесу з урахуванням реалізації принципу змагальності; науково-дослідницькій роботі – як підґрунтя для подальшого вивчення проблематики реалізації принципу змагальності; освітньому процесі – в якості науково-методичної основи для розробки навчальних посібників і методичних рекомендацій. Положення та висновки, наведені в дисертаційному дослідженні, можуть бути використані: в юридичних ЗВО та установах додаткової професійної освіти; практичній діяльності – для підвищення кваліфікації працівників органів досудового розслідування, прокуратури, адвокатури, суддів та при здійсненні ними практичної діяльності.

Дисертація загалом є самостійною, завершеною науковою працею. Сформульовані в ній положення, узагальнення, висновки, рекомендації та пропозиції обґрунтовано на підставі самостійно проведених досліджень.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому

Дисертація складається з анотацій, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Структура дисертації побудована логічно і сприяє розкриттю теми дослідження, виконанню поставлених завдань. Дисертація оформлена відповідно до Вимог оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40.

Анотація дисертації відповідає встановленим вимогам та є узагальненим коротким викладом її основного змісту, в якій представлені основні результати

дослідження із зазначенням наукової новизни та практичного значення, що дає повне уявлення про виконану здобувачем роботу.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача

Загалом позитивно оцінюючи теоретико-правову, наукову, практичну значущість дисертації Стрілецької Оксани Василівни, її актуальність, наукову новизну, обґрунтованість та аргументованість її результатів, а також можливість використання пропозицій і рекомендацій дисертанта для подальшого розвитку й удосконалення змагальних начал кримінального процесу, слід наголосити, що окремі положення дисертації є дискусійними або ж недостатньо чітко сформульованими. Зазначене обумовлює необхідність висловлення таких зауважень:

1. Принципи права як елемент права мають загальний і обов'язковий характер, ґрунтуються на верховенстві прав людини як найбільш важливого соціально значущого елементу правового регулювання суспільних відносин, формують механізм реалізації індивідуальних можливостей суб'єкта правовідносин у режимі єдності, рівності, принципової однаковості. Вони пов'язані між собою ієрархічно та функціонально й об'єднані в певний структурний підрозділ – інститут права, що є невід'ємним елементом системи права.

Виходячи з вищевикладеного, авторці бажано було б розкрити поняття та сутність принципів кримінального процесу, позаяк виходячи зі змісту усіх розділів дисертації саме вони є основоположним предметом дослідження.

2. У підрозділі 1.2. дисертації автором розглядається сутність та зміст принципу змагальності в кримінальному процесі.

Варто наголосити, що сьогодні, закріплення на законодавчому рівні принципу змагальності, викликало необхідність істотних змін у кримінальному судочинстві. Реформування правової системи було визначено законодавцем у пріоритетному напрямку визнання переваги загальнолюдських цінностей над державними інтересами. Думається, що при розгляді цього питання, зважаючи на реалії сьогодення, доцільно було б більше уваги приділити науковим доробкам вчених фахівців-практиків українського кримінального процесу.

3. На думку опонента, проблеми реалізації засади змагальності сторін у кримінальному процесі, в першу чергу, пов'язані із зовнішньою формою законодавчого закріплення способів реалізації обвинуваченням і захистом своїх функцій. Так, згідно ч. 1 ст. 93 КПК України збирання доказів здійснюється сторонами кримінального провадження, потерпілим, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, у порядку, передбаченому цим Кодексом. Тобто порядок збирання доказів для сторони обвинувачення і захисту визначається тільки КПК України, що є обов'язковою умовою їх допустимості (ст. 86 КПК України). При цьому законодавцем закріплено різні форми і методи (способи) процесуальної діяльності сторін кримінального провадження під час формування доказової бази.

Таким чином, потребує додаткового обґрунтування рівність (паритетність) сторін обвинувачення і захисту у процесуальних правах для здійснення своїх функцій у структурі змагальності, позаяк в самому кримінальному процесуальному законі закладено підвалини процесуальної нерівності сторін під час реалізації окремих повноважень, зокрема щодо збирання та подання до суду доказів, відстоювання їх належності і допустимості.

4. У розділі 2 авторкою звернута увагу на участь захисника у проведенні окремих слідчих (розшукових) дій (с. 99, 107 та ін.). Водночас, незважаючи на значний науковий інтерес до реалізації засади змагальності у кримінальному процесі, на сьогодні однозначно невирішеними залишаються такі проблеми впровадження змагального судочинства, як практичні механізми забезпечення рівноправності сторін кримінального провадження під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Зокрема, на практиці лише окремі адвокати мають допуск до державної таємниці. Чинними актами законодавства, які регулюють діяльність адвокатів та використання ними відомостей, що становлять той чи інший вид таємниці, не передбачено права адвоката на відповідну інформацію та не визначено порядку доступу адвоката до неї. У п. 3 ч. 1 ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» зазначено, що під час здійснення адвокатської діяльності адвокат має право ознайомлюватися на підприємствах, установах і організаціях з необхідними для адвокатської діяльності документами та матеріалами, крім тих, що містять інформацію з обмеженим доступом, до якої законом віднесено конфіденційну, службову і таємну інформацію (ст. 21 Закону України «Про інформацію»).

Таким чином, відсутність у захисника повного доступу до матеріалів негласних слідчих (розшукових) дій обґрунтовано дає підстави ставити під сумнів наявність реальної змагальності сторін у кримінальному провадженні, в якому в якості доказів стороною обвинувачення використовуються зазначені матеріали. Неможливість здійснення оцінки законності проведення негласних слідчих (розшукових) дій, тобто дотримання уповноваженим органом усіх вимог і процедур, передбачених чинним законодавством, значно ускладнює підготовку адвокатом якісної правової позиції щодо тих чи інших фактів, на які посилається сторона обвинувачення.

5. Практичне значення одержаних результатів необхідно підкріплювати відповідними актами впровадження, зокрема у законотворчій діяльності, діяльності державних органів, наприклад акт впровадження Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності, освітньому процесі – для підготовки підручників, курсів лекцій, навчальних і практичних посібників, методичних рекомендацій, тестових завдань і дидактичних матеріалів з курсу кримінального процесу.

Також, висновки як дисертаційного дослідження підтверджувати не тільки якісними, але й кількісними показниками здобутих результатів, обґрунтувати достовірність і висловити рекомендації щодо їх використання у практичній діяльності правоохоронних органів.

Слід зазначити, що висловлені зауваження мають здебільшого рекомендаційний характер щодо подальшого покращення наукової роботи, є дискусійними та такими, що не впливають на загальну позитивну оцінку, достатньо високий теоретичний рівень та науково-практичну значущість дисертації Стрілецької Оксани Василівни.

Відсутність порушень академічної доброчесності

Дисертацію написано державною мовою з дотриманням вимог наукового стилю. Дисертаційне дослідження Стрілецької Оксани Василівни містить посилання на використані автором джерела та літературу відповідно до чинного законодавства щодо авторських прав та академічної доброчесності. Всі випадки використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела, оформлені у належний спосіб. Аналіз змісту дисертаційного дослідження та наукових публікацій, зарахованих за темою дисертації свідчить, що вимоги щодо академічної доброчесності дисертантом дотримано. Порушення і академічної доброчесності не виявлено.

Загальна оцінка кваліфікаційної наукової праці

Дисертація Стрілецької Оксани Василівни на тему «Принцип змагальності в кримінальному процесі: стан, проблеми реалізації, перспективи вдосконалення» є самостійним та логічно завершеним дослідженням, виконаним особисто дисертантом на високому теоретичному рівні у вигляді кваліфікаційної наукової праці. Дисертація містить науково обґрунтовані теоретичні і практичні результати, характеризується єдністю змісту та свідчить про особистий внесок автора в юридичну науку.

Актуальність і рівень розкриття поставлених проблем, новизна дисертації і ступінь обґрунтованості винесених на захист наукових положень, повнота їх апробації повністю відповідають відповідає спеціальності 081 Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (із змінами і доповненнями), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 р.) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – Стрілецька Оксана Василівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**Проректор Національної
академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України**

Сергій ЧЕРНЯВСЬКИЙ